

Operatie aan de stembanden

Keel-, Neus- en Oorheelkunde

Inleiding

De Keel-, Neus- en Oorarts (KNO-arts) heeft in overleg met u besloten dat u geopereerd wordt aan uw stembanden. Deze folder geeft algemene informatie over deze operatie en wat u de dagen na de ingreep kunt verwachten.

Hoe belangrijk is spreken?

Spreken is bij mensen het meest gebruikte communicatiemiddel. Ook in veel beroepen moeten mensen hun stem vaak gebruiken. Bij stemproblemen kunt u in uw spreken en dus in uw functioneren belemmerd worden. Als u spreekt, geeft u informatie in de vorm van woorden, maar klinken ook emoties door. Zo kunt u dezelfde zin koel en afstandelijk of warm en hartelijk uitspreken. Afwijkend stemgeluid kan daarom een verkeerde indruk van uw stemming geven.

Hoe maakt u geluid?

Geluid ontstaat in het strottenhoofd (adamsappel), dat een verbinding vormt tussen de luchtpijp en de keelholte. In het strottenhoofd liggen de stembanden. Dit zijn twee plooiën die door spieren naar elkaar gebracht kunnen worden en zo de luchtpijp afsluiten. Als de stembanden tegen elkaar gehouden worden, kunnen ze in trilling gebracht worden door de uitgeademde lucht.

Deze stembandtrilling veroorzaakt het geluid dat te horen is. Door de spanning in de stembanden te veranderen, verandert de toonhoogte van het geluid. Ook deze spanningsverandering vindt plaats door spierbewegingen.

Uiteraard wordt bij spreken niet alleen het strottenhoofd gebruikt.

Het stemgeluid wordt omgezet in verschillende klanken door bewegingen van de lippen, tong, keel en het gehemelte.

Stemstoornissen

Er zijn verschillende soorten stemstoornissen te onderscheiden, die hieronder beschreven worden.

Zijn er afwijkingen aan de stembanden, dan beïnvloedt dit de trilling van de stembanden en dus het geluid dat gemaakt wordt. In het algemeen komt dit tot uiting in een vorm van heesheid of schorheid.

Infectie

De meest voorkomende aandoening is een ontsteking. Iedereen is weleens hees bij een verkoudheid. Vaak worden infecties veroorzaakt door virussen en genezen deze vanzelf. Ook als er een bacteriële infectie is, is dit vaak het geval. Bij ernstige of chronische infecties kan het voorschrijven van medicijnen noodzakelijk zijn. Eventueel wordt gezocht naar een mogelijke infectiebron, bijvoorbeeld in de neusbijholten.

Stemmisbruik

Irritatie van de stembanden kan ook het gevolg zijn van stemmisbruik, van blootstelling aan irriterende gassen of dampen, van roken of in een enkel geval van allergie.

Verlamming

Ook wanneer de stembanden door een verlamming niet goed bij elkaar komen, klinkt de stem hees. Soms geneest een stembandverlamming, dit is afhankelijk van de oorzaak. Er wordt dus geprobeerd om de oorzaak van de verlamming te vinden. Vindt er geen herstel plaats, dan kan de stem vaak verbeterd worden door oefeningen (logopedie). Eventueel kan een operatie uitgevoerd worden.

Zwelling

Er bestaan verschillende goedaardige zwellingen van de stembanden. De stem is dan vaak te verbeteren door de zwelling (bijvoorbeeld een goedaardige stembandpoliep of een stembandknobbel) te verwijderen. Deze ingreep vindt meestal onder gehele narcose plaats.

Verkeerd stembandgebruik

Het is ook mogelijk dat bij patiënten met stemproblemen géén afwijkingen aan de stembanden gevonden worden. De stem klinkt slecht door het niet goed gebruiken van de stembanden tijdens het spreken. De reden hiervan is niet altijd te achterhalen. Soms sluiten mensen hun stembanden na een stembandinfectie niet goed. Misschien omdat zij hun stembanden 'ontzien' hebben tijdens de infectie. Anderen sluiten hun stembanden dan juist veel te krachtig, wellicht omdat zij hun stem tijdens de infectie geforceerd hebben.

Kanker

Heesheid kan ook worden veroorzaakt door kanker van de stembanden. Deze vrij zeldzame aandoening komt vooral voor bij oudere, rokende mannen en kan in een vroeg stadium meestal goed genezen. In een vroeg stadium heeft de behandeling ook nauwelijks gevolgen voor de stem. Hoe eerder de diagnose wordt gesteld, hoe beter het is. Bij de minste twijfel wordt daarom een verdacht stukje weefsel van de stmband, verkregen tijdens een kleine ingreep onder algehele narcose, nader onder de microscoop onderzocht.

Lichamelijke conditie

Lichamelijke conditie kan een rol spelen bij stemproblemen. Bij vermoeidheid wordt de stem misschien niet krachtig genoeg gebruikt. Emoties kunnen ook een oorzaak van verkeerd stemgebruik zijn. Het komt echter vaak voor dat er geen duidelijke oorzaak gevonden wordt.

Wat zijn de gevolgen van verkeerd stemgebruik?

In enkele gevallen kan verkeerd stemgebruik leiden tot het ontstaan van stembandafwijkingen, zoals stembandknobbels. In dat geval moet de oorzaak van de knobbels, het verkeerde gebruik van de stem, weggenomen worden. De knobbels verdwijnen hiermee vrijwel altijd, maar vaak is wel logopedie nodig. Is het resultaat onvoldoende, dan kan uiteindelijk geadviseerd worden om de stembandknobbels operatief te verwijderen. Na deze operatie volgt altijd een periode van logopedie.

Wat kunt u zelf doen bij stemproblemen?

In geval van stemproblemen adviseren wij u om:

- niet te roken. Dit is altijd slecht voor de stembanden;
- door uw neus te ademen en voldoende water of ander vocht te drinken. Als uw slijmvlies uitdroogt, is het kwetsbaar;
- uw stem niet te forceren wanneer u flink verkouden bent;
- niet te kuchen, te fluisteren en te schreeuwen;
- uw keel niet te schrapen;
- rustig te spreken. Als u te gehaast spreekt, heeft u geen tijd om uw stembanden op de juiste manier te gebruiken.

Preoperatief onderzoek

Bij elke operatie vindt vooraf onderzoek naar uw gezondheidstoestand en het operatierisico plaats, het preoperatief onderzoek. Dit gebeurt op het Opnameplein, route C04. Hierdoor neemt het aantal vermijdbare fouten af. Er worden dan vragen over uw gezondheid gesteld en er wordt een lichamenlijk onderzoek gedaan, zoals het luisteren naar hart en longen. Verder wordt bloedonderzoek uitgevoerd en bespreekt de anesthesioloog met u de anesthesie (narcose) en het risico op eventuele complicaties. Ook vindt er dan een verpleegkundige intake plaats.

De opnamedag

Hoe laat?

Eén week voor de operatie verstuurt het Opnameplein op woensdag of donderdag een brief naar uw huisadres met de bevestiging dat de operatie doorgaat. Hierin staat op welke verpleegunit en op welk tijdstip u zich moet melden.

Als uw operatie later op de dag plaatsvindt en u later kunt komen, wordt u hierover één dag vóór de operatie door de afdeling gebeld.

Krijgt u in de tussenliggende periode gezondheidsproblemen, zoals verkoudheid, griep of een infectie (ontsteking), neem dan direct contact op met het Opnameplein. Het kan dan nodig zijn de operatie uit te stellen.

Neem voor opname uw medicijnen (in originele verpakking), uw geneesmiddelenpaspoort (een overzicht van de medicatie die u gebruikt) en eventuele allergiegegevens mee.

De ingreep vindt plaats op de Operatiekamers. Het precieze tijdstip van de ingreep is van meerdere factoren afhankelijk, waaronder andere operaties op dezelfde dag. Hierdoor kan het zijn dat u pas in de loop van de dag geopereerd wordt.

Overige voorschriften

Voor de operatie gelden een aantal voorschriften:

- laat haarspelden en sieraden, zoals ringen en oorbellen thuis, in verband met de hygiënevoorschriften en uw veiligheid;
- verwijder nagellak van handen en voeten, make-up en mascara. De kleur van de huid en het nagelbed geeft de anesthesioloog tijdens de ingreep belangrijke informatie over uw lichamelijke toestand.

Vervoer

Wij vragen u van tevoren uw vervoer naar huis te regelen. Door de behandeling is zelfstandig naar huis reizen per auto, fiets of openbaar vervoer onverantwoord.

Eten en drinken voor de ingreep

Bij het toedienen van de narcose kunnen bij een (gedeeltelijk) gevulde maag braakneigingen optreden. Dit kan vervelende complicaties veroorzaken. Daarom moet u voor de operatie nuchter zijn.

Nuchter zijn betekent dat u:

- tot zes uur voor de operatie een lichte maaltijd mag hebben, zoals brood of beschuit met beleg, aangevuld met melkproducten;
- tot twee uur voor de operatie een glas heldere vloeistof mag drinken (aanmaaklimonade, appelsap, thee, bouillon, water);
- vanaf twee uur vóór de operatie niets mag eten of drinken.

De operatie

De operatie vindt plaats onder algehele verdoving (narcose), zodat u tijdens de operatie geen pijn heeft. U gaat eerst naar de voorbereidingskamer (holding). Hier krijgt u een infuus, waarmee later de slaap- en pijnmedicatie toegediend wordt. Vervolgens wordt u naar de operatiekamer gebracht. Na de operatie gaat u naar de uitslaapkamer, waar u bijkomt uit de narcose onder toezicht van de anesthesioloog en zijn assistenten. Meestal blijft u hier ongeveer een uur. Als u wakker bent, gaat u terug naar de verpleegunit. U bent dan nog erg slaperig. Pas in de loop van de dag wordt u goed wakker.

Duur van de operatie

De operatie duurt ongeveer twintig minuten. U bent ongeveer 30 minuten onder narcose.

Na de operatie

Meestal schrijft de operateur u drie dagen stemrust voor. Dit is noodzakelijk om de stembanden de kans te geven om te genezen na de operatie. Stemrust houdt in dat u niet mag praten. Ook fluisteren is niet toegestaan. Met andere woorden: u moet stil zijn. U kunt het best alles op een notitieblokje schrijven om te communiceren. Zodra de periode van stemrust voorbij is, raden wij u aan om uw stem niet te forceren. De eerste drie weken na de operatie is uw stem nog niet optimaal en moet u de belasting geleidelijk opbouwen tot normaal. U mag absoluut niet roken. Hiermee kunt u het genezingsproces verstoren.

Naar huis

De operatie vindt meestal in dagbehandeling plaats. U kunt dan dezelfde dag weer naar huis.

Complicaties

Zoals bij iedere operatie, kunnen ook bij een stembandoperatie complicaties optreden.

Gelukkig komen deze niet vaak voor en kunnen ze meestal verholpen of behandeld worden.

Mogelijke complicaties zijn:

- stemverslechtering. Soms treedt er een slechte genezing van de stembanden op, met als gevolg een slechtere stem;
- beschadiging van tanden en / of lippen.

Hoe neemt u contact op met het ziekenhuis?

Tijdens kantooruren kunt u contact opnemen met de polikliniek KNO, telefoon (053) 4 87 22 30.

Buiten kantooruren belt u de Spoedpost, telefoon (053) 4 87 33 33.

U kunt ons ook een email sturen, bijvoorbeeld voor het maken of verzetten van een afspraak of voor het aanvragen van herhalingsrecepten. Dit kan rechtstreeks naar KNO@mst.nl of via onze website: www.mst.nl/kno

Controleafspraak

Zijn er na de ingreep geen problemen opgetreden, dan volgt er ongeveer twee weken na de ingreep een controle bij uw behandelend KNO-arts. Bij uw ontslag uit het ziekenhuis heeft de secretaresse hiervoor een afspraak met u gemaakt.

Aanvullende informatie

Meer informatie over een operatie aan de stembanden vindt u op de website van de Nederlandse Vereniging voor Keel- Neus- en Oorheelkunde: www.kno.nl

Belangrijke contactgegevens

■ polikliniek Keel-, Neus- en Oorheelkunde, route A14, telefoon (053) 4 87 22 30.

Tenslotte

U heeft recht op juiste en volledige informatie. Pas als u voldoende inzicht heeft, kunt u weloverwogen toestemming geven voor een bepaalde behandeling of een bepaald onderzoek. Als iets u niet geheel duidelijk is, vraagt u de KNO-arts of assistente dan om nadere uitleg.

Bron: Nederlandse Vereniging voor Keel- Neus- Oorheelkunde en Heelkunde van het Hoofd-halsgebied